

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för humaniora

Mottagande av nyanlända elever

En studie av mottagande och resurser
på två olika skolor

Susanne Hemgren

2011

Examensarbete, högskolenivå, 15 hp
Svenska med språkdidaktisk inriktning
AU III

Handledare: Olle Hamnermo
Examinator: Michael Gustavsson

Sammandrag

Detta examensarbete utgår ifrån regeringens Övergripande granskningsrapport 2009:3, *Utbildning för nyanlända elever – rätten till en god utbildning i en trygg miljö* där man granskat kvaliteten på hur kommunerna tar sig an uppdraget att ge nyanlända elever en god utbildning. Denna rapport jämför kommunernas olika sätt ge dessa elever den utbildning de har rätt till och har kommit fram till att det finns stora brister i hur detta uppdrag utförs.

Här har jag istället för att jämföra kommuner valt att välja två skolor i samma kommun för att se hur de tolkar och genomför sitt uppdrag. Dessa två skolor har helt olika förutsättningar. Den ena får i det närmaste räknas som en monokulturell skola medan den andra skolan har stor erfarenhet av elever som läser svenska som andraspråk.

Min frågeställning är *Ges samma förutsättningar för nyanlända elever när de hamnar i en monokulturell skola som när de hamnar på en mångkulturell?* Denna har jag försökt att besvara genom att genomföra intervjuer med de pedagoger som ansvarar för de nyanlända eleverna på de båda skolorna. Intervjufrågorna är utformade efter några av de brister som påvisats i granskningsrapporten och resultatet visar på att några av dessa brister även förekommer inom Gävle kommun.

Nyckelord: nyanlända, svenska som andraspråk, modersmål, skola, monokulturell, mångkulturell, integration.

Innehåll

1	Inledning	4
2	Tidigare forskning om andraspråksinlärning	5
	2.1 Behaviorismen	5
	2.2 Nativismen	6
	2.3 Krashens monitormodell	6
	2.3.1 Formell/informell inlärning	7
	2.3.2 Monitormodellen	7
	2.3.3 Den naturliga ordföljden i språkutvecklingen	7
	2.3.4 Inputhypotesen	7
	2.3.5 Hypotesen om det affektiva filtret	7
	2.4 Universell Grammatik	8
	2.5 Den kritiska periodens hypotes (CPH)	8
	2.6 Modersmålets betydelse för språkinlärningen	9
3	Syfte och frågeställningar	10
	3.1 Syfte	10
	3.2 Frågeställning	12
4	Bakgrund	12
	4.1 Omorganisation i de kommunala skolorna i Gävle kommun	13
	4.2 Begreppsdefinitioner	13
	4.1.1 Nyanlända elever	13
	4.1.2 Förberedelseklass	14
	4.1.3 Modersmål	14
	4.1.4 Modersmålsundervisning	14
	4.1.5 Studiehandedning	14
	4.1.6 Mellanstödet	15
	4.1.7 Svenska som andraspråk	15
	4.3 Kommunens riktlinjer och mål	16
	4.4 Landningen i Gävle	16
	4.5 Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever	17
	4.6 Brister i utbildningen av nyanlända elever	19

4.7	Väl fungerande exempel på utbildningen av nyanlända elever	21
5	Intervjuer	23
5.1	Urval	23
5.1.1	Skola 1	23
5.1.2	Skola 2	24
5.2	Metod	24
5.3	Validitet	24
6	Resultat	25
6.1	Skola 1	25
6.2	Skola	29
6.3	Analys av resultat	34
7	Diskussion	37
7.1	Metoddiskussion	37
7.2	Resultatdiskussion	38
7.3	Slutdiskussion	39
	Referenser	41
	Rapporter och styrdokument	41
	Litteratur	41
	Digitala källor	42
	Muntlig källa	43
	Bilaga: Intervjufrågor	

1 Inledning

På min första partnerskola fick jag förmånen att röra mig i en mångkulturell miljö där personalen var extremt kunniga i sitt arbete samt väldigt måna om att alla elever skulle ha samma förutsättningar oavsett etnisk härkomst eller bakgrund. Eleverna var blandade inte bara genom etnicitet utan även ur ett socialt och ekonomiskt spektra.

Mina VFU-perioder på denna skola är något jag alltid kommer att värdera mycket högt då jag själv utvecklades mycket och fick en vidare syn på vad utveckling och lärande kan innebära. På denna skola fanns även en upptagningsgrupp med nyanlända elever. De samlades i en klass där de fick arbeta till dess att det ansågs att de var mogna att gå ut i respektive klass. Dessa elever imponerade mycket på mig genom att visa på en vilja och ett tålamod som man kanske inte dagligen möter på ett högstadium. Där väcktes min nyfikenhet för vad som senare skulle bli detta examensarbete.

När sedermera skolan lades ner fick jag en ny partnerskola, en motpol vad gäller mångfald inom området. Här var merparten svenska elever med minst en svenskfödd förälder, med några få undantag. Här var även det sociala och ekonomiska läget för eleverna ett helt annat då de flesta kommer från medelklass eller högre. Under min första tid på skolan fanns inga nyanlända elever men under slutet av min utbildning började ett fåtal nyanlända elever placeras även på denna skola.

Här väcktes min fundering på om det utbildningsmässigt kan finnas stora skillnader mellan hur två helt olika skolor hanterar dessa elever och deras rätt till en bra utbildning. Finns det stora skillnader i pedagogernas kunnande? Finns det erfarenheter på en skola med vana av att hantera dessa elever som den andra skolan helt går miste om och som de själva måste göra, ibland på elevernas bekostnad? Kan det finnas fördelar att hamna på en skola där monokultur råder eller är det bättre för eleverna att få hamna i en mångkulturell? Alla

dessas frågor och funderingar bidrog till att jag ville undersöka saken närmare och fokusera mitt examensarbete på just detta.

2 Tidigare forskning om andraspråksinlärning

Det finns mängder av forskning inom området språkinlärning och andraspråksinlärning. Här kommer en kort redogörelse om de viktigaste teorierna inom området.

2.1 Behaviorismen

Behaviorismen (Lado 1964) bygger på teorin om att all inlärning, både verbal och icke verbal, sker genom att bilda vanor. Barnet lär sig genom att iaktta, imitera och själv praktisera det man sett och hört. Detta sker genom positiv eller negativ feedback. Tanken är att den som ska lära sig det nya språket får språklig input från sin omgivning vilket bidrar till att lära sig sammanhang mellan ord, händelser och saker. Detta förstärks genom upprepningar samt genom att de får uppmuntran vid riktiga imitationer samt tillrättavisning vid de felaktiga. Behaviorismen sammankopplas ofta med hypotesen om kontrastiv analys eller Interferenshypotesen. Den går ut på att när det finns likheter i språkstrukturen mellan modersmålet och det nya målspråket så har inläraren mycket lättare att lära sig och detta kallas för positiv transfer. Men är det istället stora skillnader i språkstrukturen kallas detta för negativ transfer.

Interferenshypotesen koncentrerar sig på likheter och skillnader mellan förstaspråket och andraspråket för att kunna förutsäga och förklara hur lätt eller svårt det är att lära sig olika strukturer i sitt andraspråk. Enligt hypotesen utgår språkinläraren från sitt eget språk, förstaspråket, eftersom denne inte har någon uppfattning om hur strukturerna ser ut på målspråket. Vid senare djupanalyser upptäcker man dock att detta inte alltid stämmer. Det underlättade inte alltid inlärningen att likheterna fanns mellan de båda språken lika lite som

att det alltid försvårade inläringen när de båda språkstrukturerna avvek från varandra. (Lightbown/Spada, 1999:35, Namei 2010)

2.2 Nativismen

Nativismen kallas även för teorin om medfödda förmågor. Denna teori är att alla människor har medfödda förmågor, alltså även gäller andraspråksinlärare, och dess främste förespråkare är Noam Chomsky. Han ansåg att den behavioristiska teorin inte kunde förklara barnets förstaspråksinläring. Chomsky hade fem grundläggande hypoteser som revolutionerade tidigare teorier om språkinläring. De gick bland annat ut på att alla barn lär sig sitt språk när de är riktigt små så därför måste det finnas något i människans natur som gör att detta är möjligt eftersom det inte finns några djur som kan lär sig människans språk. Han menar även att det inte har någon betydelse vilken social eller ekonomisk tillhörighet barnet kommer från så trots att inläringen sker under olika omständigheter så har de ändå basen i sitt språk runt fyra års ålder. Till skillnad från behaviorismens tankar om feedback så menar Chomsky att barnet lär sig språket utan att behöva några påpekanden om huruvida de säger rätt eller inte. Till exempel så försvinner ordet ”gådde” av sig själv när barnet har mognat och förstått systemet och inte för att de får negativ feedback om att det är fel grammatisk form. Med sina fem hypoteser lade Chomsky fram något han kallade för LAD (Language Acquisition Device) vilket är en språkinlärningsmekanism i hjärnan där språkliga data bearbetas och sedan kommer ut som språkproduktion med grammatisk korrekthet. Numera talar man inte om LAD utan använder termen UG (Universell Grammatik) istället (Lightbown/Spada 1999, Namei 2010).

2.3 Krashens monitormodell

Stephen Krashen utformade en teori som har haft stor betydelse för hur man lär ut ett andraspråk. Han lade fram dessa fem hypoteser om hur språkinläringen går till:

2.3.1. Formell/informell inläring

Enligt Krashen är den informella inläringen den mest viktiga, den som man lär sig av omgivningen och inte kan läsa sig till. Som bevis på detta menar han att många kan tala ett språk flytande utan att känna till alla regler för språket medan andra kan reglerna utan att kunna använda sig av dem när de talar.

2.3.2 Monitormodellen

Krashen menar att den informella inläringen är grunden till ett flyt i språket och till att intuitivt avgöra vad som är ett korrekt språk medan den formella inläringen mer fungerar som en monitor eller redaktör som bara bidrar till små förändringar och finputsningar i det som den informella inläringen redan har skapat.

2.3.3 Den naturliga ordföljden i språkutvecklingen

Denna hypotes baserar Krashen på att andraspråksinläringen verkar följa samma förutsägbara mönster som förstaspråksinläringen gör. Han påpekar att den naturliga ordföljden skiljer sig från det sätt som språket lärs ut i skolan.

2.3.4. Inputhypotesen

Det enda sättet att tillägna sig ett språk är genom förståelig inmatning (input). Bara nivån ligger strax över inlärares nuvarande språknivå så kommer inlärares att förstå och lära sig att använda språket.

2.3.5. Hypotesen om det affektiva filtret

Det finns en inbillad barriär som kan hindra inlärares informella inläring vilket Krashen

kallar för det affektiva filtret. Om inläraren är uttråkad, arg, orolig eller dylikt kan filtret träda in och förhindra att inläraren tar till sig det som ska läras ut. Denna hypotes kan förklara varför somliga i ett klassrum kan tillgodogöra sig undervisningen medan andra inte kan det. (Lightbown/Spada 1999, Namei 2010)

2.4 Universell Grammatik (UG)

Som tidigare nämnt är UG utvecklad ifrån LAD som snabbt blev föråldrad. Även denna teori är skapad av Chomsky. Abrahamssons förenklade förklaring till UG är:

En teori över den infödda talarens språkliga kompetens (*ej* performans) samt över hur barnet utvecklar denna (2009: 152)

Där har man frångått tanken på att hjärnan har en språkinlärningsmekanism. Istället tog man fasta på att alla barn till en början lär sig grammatik på ett likartat sätt oberoende av språk. Barnet går igenom olika stadier: joller, en-, två-, tre- och fyraordsstadiet och så vidare och att det beror på att vi är människor samt att vi är förprogrammerade med UG. Tanken är att när barnet exponeras för information när det gäller sitt förstaspråk och den inre grammatiken då upptäcker barnet både de grundläggande strukturerna i ett språk och så småningom även undantagen. (Lightbown/Spada 1999, Namei 2010)

2.5 Den kritiska periodens hypotes (CPH)

Idéerna om universell grammatik kopplas ihop med Eric Lennebergs teorier. Lenneberg var en biolog som jämförde att lära sig gå med att lära sig att tala. Han menade att ett barn inte kan lära sig ett språk om det inte stimuleras vid rätt tidpunkt (Lightbown/Spada 1999:19) och som ett bevis anförde han att barn som drabbas av en hjärnskada som innebar delvis eller hel förlust av språkbehärsningen ofta återhämtade sig fullständigt om skadan skedde före 12 år (Viberg 1993:22-23) och 13 år anses som en övre gräns i CPH-tänkandet.

Åldern har stor betydelse när det gäller inläringen av ett förstaspråk och frågan är om detta gäller även inläringen av ett andraspråk. Något som ofta observerats är det faktum att det är mycket lättare för barnen än för de vuxna i en invandrad familj att få ett språk som påminner om de inföddas även om detta inte gäller alla. Detta kan bero på många olika saker; till exempel har barnen ofta mer tid till lärandet och fler tillfällen att höra och använda språket. De vuxna å andra sidan skäms ofta över sina språkbrister och befinner sig oftare i situationer där ett mer avancerat språkbruk efterfrågas. CPH har under senare år ifrågasatts då studier har visat att de äldre inlärarna har lättare att lära sig sitt andraspråk än de yngre; detta gäller åtminstone i de tidigare faserna av inläringen (Lightbown/Spada 1999, Namei 2010).

En holländsk studie gjord av Snow och Hoefnagel-Höhle visar på att ungdomar är de som är de mest framgångsrika inlärarna av ett andraspråk. Undersökningen visade att ungdomar och vuxna är de som lär sig ett andraspråk fortast under den första tiden men att de yngre barnen senare kommer ikapp och går om dem om de fortsätter att befinna sig i omgivningar där de ständigt utsätts för det nya språket (Lightbown/Spada 1999:66–67). Detta påvisar även Krashen i en samlingsvolym av studier i inläring av ett andraspråk:

Genomgående fann man att behärskningen var bättre och närmade sig en infödd nivå ju tidigare inläringen påbörjats, vilket kan sammanfattas med orden: *yngre inlärare når högre slutnivå* (Viberg 1993:21)

2.6 Modersmålets betydelse för språkinläringen

De elever som kommer till Sverige är inte alltid studievana. Många har aldrig gått i skola i hemlandet och har därför ofta en outvecklad bas med otillräcklig utbyggnad i sitt modermål. Det är lättare att lära sig ett andraspråk om man har god behärskning vad gäller det egna språket enligt Hyltenstam och han argumenterar vidare:

Lösningen torde i de flesta fall ligga i att ge barnen mer stimulans i båda språken i den dagliga miljön och större mängd undervisning av bättre kvalitet i både hemspråket och svenska. Det är svårt att föreställa sig en situation där en tvåspråkigs respektive språk skulle vara till hinder för utvecklingen i någotdera av språken. Däremot ser man ofta att en kvalificerad tvåspråkighet kan vara en styrka för båda. (1993:11)

Modersmålet har även andra betydelser för eleverna. Genom att utveckla kunskaperna i sitt modersmål så stärker man även sin egen identitet. Det kan vara mycket viktigt när man kommer till ett nytt land att bibehålla sina traditioner och sin kultur och där kan modersmålsundervisningen hjälpa till att stärka dessa band (Axelsson 2004:523).

En vedertagen uppfattning inom forskning på området tvåspråkighet är att kunskapsutveckling gynnas av att de begrepp som används i ämnesundervisningen befästs både på elevens modersmål och på det svenska språket. Utgångspunkten att goda kunskaper i modersmålet är en faktor för god kunskapsutveckling är för närvarande dominerande inom forskningsfältet och stöds av flera stora kvantitativa undersökningar. (Skolinspektionen 2009:10)

3 Syfte och frågeställningar

I detta stycke kommer arbetets syfte att framgå och även vilken frågeställning som arbetet är uppbyggt kring.

3.1 Syfte

Examensarbetets syfte är att undersöka skillnader och likheter mellan hur nyanlända elever hanteras på de olika skolorna. Problematiken och kritiken i regeringens rapport från 2008 om hur olika kommuner hanterar dessa elever tas ner ännu en nivå för att se om det inom en och samma kommun kan finnas skillnader. Om så är fallet vill jag se om det finns några generella riktlinjer inom kommunen för hur hanteringen skall gå till eller vad man annars

väljer att arbeta utifrån. I Lpo94 framgår det att:

Undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den skall med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling.

Samtidigt säger även Skollagen:

Alla barn och ungdomar skall oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom. Utbildningen skall inom varje skolform vara likvärdig, varhelst det anordnas i landet./.../i utbildningen skall hänsyn tas till elever i behov av särskilt stöd. (kap. 1 § 2)

Vi har även FN:s konvention om barns rättigheter att följa och i konventionens artikel 2 står det klart och tydligt vilka rättigheter alla barn ska ha:

Konventionsstaterna skall respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i denna konvention utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess föräldrars eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, handikapp, börd eller ställning i övrigt

Regeringen påpekar också i sin redovisning *Förslag till mål och riktlinjer för nyanlända elever* (2007) att de nyanlända eleverna ofta möts av kunnig och engagerade pedagoger men att de ändå inte alltid får det de har rätt till, det vill säga:

En utbildning som är likvärdig i betydelsen att skolan ger eleverna de bästa förutsättningar att nå skolans nationella mål. Den utbildningen eleven får är inte alltid anpassad till elevens individuella behov och förutsättningar. (2007, sid 5)

Eftersom utbildningen ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas anser jag att det genom att jämföra två skolor i samma kommun kan bli än mer intressant att se om det finns skillnader i hanteringen av dessa elever.

Genom att studera styrdokumentet, regeringens och Skolverkets olika kvalitetsrapporter samt för ämnet relevant litteratur vill jag undersöka om det finns skillnader i kvaliteten för hur nyanlända elevers utbildningsspecifika intressen tillvaratas på de olika skolorna samt försöka påvisa om någon utav dessa skolmiljöer är att föredra.

Jag kommer även att redogöra för Gävle kommuns mottagande av nyanlända elever och vad som här kallas för ”Landningen”.

3.2 Frågeställning

Den grundläggande frågeställningen i detta examensarbete är: *Ges samma förutsättningar för nyanlända elever när de hamnar i en monokulturell skola som när de hamnar på en mångkulturell?*

För att begränsa denna frågeställning och försöka få fram svaret på denna kommer grundfrågeställningen försöka besvaras genom frågorna som ställs i de personintervjuer som genomförts med de på skolan ansvariga för de nyanlända eleverna och deras utbildning.

4 Bakgrund

I detta avsnitt ges förklaringar till de olika begreppen som används i arbetet samt lite bakgrund och information om hur mottagandet av nyanlända elever sker i Gävle kommun. Här behandlas även Skolverket och Skolinspektionens rapporter om hur dagens utbildning

av nyanlända elever går till, förlag och riktlinjer för förbättringar samt exempel från kommuner som har en väl fungerande organisation kring de nyanlända elevernas utbildning.

4.1 Omorganisation i de kommunala skolorna i Gävle kommun

Gävle kommun har genomfört en stor omorganisation i de kommunala skolorna som trädde i kraft den 1 januari 2011. Från att ha haft en rektor på varje skola har man nu gjort om detta till ”större pedagogiska enheter”. Numera är det åtta större enheter där man har en rektor som ansvarig för hela enheten men som har biträdande rektorer under sig som ansvarar för de olika skolorna inom enheten. (www.gavle.se).

Denna omorganisation har en viss inverkan på mitt arbete då vissa organisatoriska ändringar som rör eleverna ännu inte har trätt i kraft på skola 1 i min undersökning. Dock arbetar jag utifrån premisserna hur det var före den stora omorganisationen för att få en rättvis bild av hur skolorna hanterar sina nyanlända elever.

4.2 Begreppsdefinitioner

I följande stycke kommer de olika begreppen som används i detta arbete att förklaras mer ingående. Det är viktigt att det klart framgår vad som avses med de olika begreppen för att kunna tillgodogöra sig texten i arbetet.

4.2.1 Nyanlända elever

Skolverket definierar begreppet nyanlända elever på detta vis i sin rapport *Förslag till mål*

och riktlinjer för nyanlända elever (2007)

Begreppet ”nyanländ” används om barn eller ungdomar som kommer till Sverige nära eller under sin skoltid i grundskolan, särskolan, gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan. De har inte svenska som modersmål och kan oftast inte tala eller förstå svenska. De vistas i Sverige på olika villkor och under olika förhållanden.

4.2.2 Förberedelseklass

En förberedelseklass är där elever från olika länder samlas. De har olika bakgrund vad gäller land, erfarenheter och tidigare skolgång. En del kommer ifrån krig och har varit med om traumatiska upplevelser, andra är här för att deras förälder har valt att gifta sig med en svensk medborgare. Gemensamt för dem alla är att de har lämnat sina hemländer.

En förberedelseklass är en klass för nyanlända elever att få möjlighet till en lugn skolstart, där de först får grundläggande kunskaper i det svenska språket innan de börjar i en ordinarie klass. Undervisningen anpassas efter utgångspunkter så som ålder, modersmål och kunskapsnivå. (Södertälje kommun)

4.2.3 Modersmål

Som modersmål räknas det första språket barnet lär sig, oftast det språk som talas i hemmet.

4.2.4 Modersmålsundervisning

Eleverna har rätt till modersmålsundervisning om dennes vårdnadshavare talar ett annat språk som modersmål än svenska. Detta gäller dock endast om eleven har grundläggande kunskaper i detta språk och om eleven och dess vårdnadshavare själva vill ha denna undervisning. (Grundskoleförordningen, 2 kap, 9 §)

4.2.5 Studiehandedning

Enligt Grundskoleförordningen 5 kap, 2-3 § har de nyanlända eleverna rätt till studiehandedning på sitt modersmål.

Barn och ungdomar som nyligen kommit till Sverige och inte kan tillräckligt för att följa undervisningen på svenska kan få undervisningen förklarad på sitt modersmål. Föräldrar och skola samtalar om elevens behov av studiehandedning. Det är skolans rektor som slutligen bestämmer när en elev ska erbjudas studiehandedning på sitt modersmål. (Skolverket.se)

4.2.6 Mellanstöd

Mellanstöd har alla nyanlända elever rätt till att ha i två år och den står personal från Landningen för genom att komma ut till de olika skolorna där de nyanlända eleverna är placerade. Mellanstödets uppgift är att hjälpa till i ordinarie klassrum så att eleven kan få hjälp med olika begrepp och benämningar som kan vara svåra att förstå.

4.2.7 Svenska som andraspråk

Ibland förväxlas andraspråksinläring med begreppet främmandespråk. Det kan även vara bra att skilja på formell och informell inläring För att skilja dessa åt har Hammarberg beskrivit det så här i *Svenska som andraspråk-i forskning, undervisning och samhälle*:

Andraspråksinläring sker i det land där språket talas och innebär en socialisation in i det nya språket, medan främmandespråksinläring sker utanför språkmiljön, typiskt i skolan och högskolan./.../Formell inläring sker genom undervisning och studium, medan informell inläring sker genom kontakt med språket i det vardagliga livet.” (2004:26)

I Grundskoleförordningen 2 kap, 15 § framgår att:

Undervisningen i svenska som andraspråk skall om det behövs anordnas för
1. elever som har ett annat språk än svenska som modersmål,

2. elever som har svenska som modersmål och som tagits in från skolor i utlandet, och
3. invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en eller båda vårdnadshavarna.

Det är även så att det är rektor som beslutar om undervisning i svenska som andraspråk skall ordnas för en elev. Förordning (1997:599)

4.3 Kommunens riktlinjer och mål

Gävle kommun har nyligen genomfört en uppföljning om hur Landningen och mottagandet av de nyanlända eleverna fungerar. Personal både på Landningen och ute i klass har fått svara på en enkät om detta. För tillfället pågår intervjuer med berörda rektorer och man ska även intervjua elever och deras föräldrar för att få även deras perspektiv på saken.

Uppföljningen väntas vara klar att presenteras till hösten 2011.

Något övergripande dokument på hur utbildningen av de nyanlända eleverna ska gå till finns inte från kommunens sida utan det är något som skolorna själva utformar utifrån de allmänna råd som Skolverket kom med 2008.

4.4 Landningen

Hösten 2008 började trädde en ny organisation i kraft i Gävle kommun när det gäller hur man ska hantera nyanlända elever (Andersbergsskolans kvalitetsredovisning). I vår kommun kallas dessa uppsamlingsklasser för Landningen. Där placeras de nyanlända eleverna och får lära sig grunderna i det svenska språket för att så fort som möjligt kunna slussas ut i sina ordinarie klasser.

Landningen finns på tre olika skolor i Gävle kommun och har olika upptagningsområden. Landningen som berörs av min studie heter Södra Landningen och är placerad på Andersbergsskolan. På Södra Landningen sker kartläggningar av elevernas tidigare kunskaper och de får extra stöd med det svenska språket och är kvar tills dess de är redo att skrivas in i sin nya klass på sin nya skola. Arbetet med att integrera eleverna sker successivt och med hjälp av svenska som andraspråkslärare samt modersmålslärare (Andersbergsskolans kvalitetsredovisning).

På Landningen samlas elever med mycket olika skolbakgrund. Många saknar helt eller har bristfällig skolgång bakom sig i hemlandet. Eleverna är mellan 7 och 16 år gamla (Andersbergsskolans kvalitetsredovisning).

När eleverna är redo för att gå ut i sina ordinarie klasser har de rätt att få något som kallas för mellanstöd. Detta mellanstöd står personal från Landningen för och detta sker genom att man är med på elevens lektioner i dennes nya klass. Vanligtvis rör det sig om lektioner där svåra begrepp florerar vilka kan vara svåra för eleverna att förstå som till exempel inom NO och SO.

En elev har rätt att få hjälp under två år från Landningen. Genom samtal med mellanstödspersonal på skola 1 har det framkommit att dessa riktlinjer kan vara flytande. Tidigare har det varit två år från det att eleven startat sin skolgång i Sverige men numera ska det enligt denna person gälla från att personen kom till Sverige. Detta ska spara på resurser och personal men i slutändan kan det betyda att en nyanländ elev får mindre stöd eftersom det kan dröja ett bra tag innan personen har fångats upp och satts i en förberedelseklass.

Landningens uppgift är även att kartlägga de nyanlända eleverna för att få fram vilka kompetenser de besitter samt vilken deras tidigare skolbakgrund är. Efter dessa

kartläggningar upprättas olika åtgärdsprogram som ska underlätta för den första tiden i den svenska skolan. Man hjälper även till med kontakt mellan elever, föräldrar och skolan.
(Södra Landningen)

4.5 Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever

I sin rapport *Förslag och riktlinjer för nyanlända elever* (2007) som genomfördes på uppdrag av regeringen tog Skolverket fram en rad förslag och riktlinjer för att stödja och hjälpa kommunerna med utbildningen av nyanlända elever. Som mål anger de vikten av att eleverna så snabbt som möjligt placeras ut i klass. Eleven ska ha extra stöd som är anpassat efter dennes förutsättningar och behov. Riktlinjer för kommunerna att följa är bland annat kartläggningar av tidigare kunskaper, kommande behov och vilket stöd eleven kommer att behöva. Viktigt är även att redan från början ”möta eleven med höga förväntningar och tydliga mål samt se elevens kunskaper och erfarenheter som en tillgång för skolan” (2007:9).

Uppföljningsarbete är något man också anser som viktigt, både att regelbundet följa upp elevens lärande men även att det ska ingå i skolans kvalitetsarbete att följa upp de nyanlända elevernas utbildning. Skolan ska även arbeta med att de nyanlända eleverna integreras och inkluderas i gemenskapen som finns i skolan.

I rapporten påpekar man även vikten av att ta fram och utforma allmänna råd som skolorna kan arbeta med och implementera. Man visar även på att det finns ett stort behov att både lärare och skolledare genomgår en kompetensutveckling i hur nyanlända elever ska utbildas. De menar att det finns uppenbara brister i kompetensen när det gäller hur skolan ska kartlägga elevernas kunskaper, hur utbildningen ska anpassa efter elevernas behov, hur man arbetar på ett språkutvecklande sätt samt kunskaper om själva språkutvecklingen men även i frågor kring diskriminering och skolans värdegrund.

2008 gav Skolverket ut *Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever* som riktlinje för hur kommunerna ska arbeta med detta och denna skrivelse bygger på den tidigare nämnda rapporten. Här påvisar man bland annat att kommunen bör:

- ha riktlinjer för mottagandet av nyanlända elever
- se till att riktlinjerna är kända av skolans personal som har hand om utbildning
- verkar för att samarbetet mellan olika berörda parter i närsamhället utvecklas
- utvärdera effekterna av de kommunala riktlinjerna
- identifiera behov av och samordna kompetensutveckling för personal

och att skolan bör:

- ha rutiner för hur mottagandet ska gå till
- så snart som möjligt skapa goda och förtroendefulla relationer med elevens vårdnadshavare

Det påpekas att skolan tidigt bör ta tillvara på de tidigare erfarenheter som eleven har av skola och utbildning samt att man visar respekt för dessa. Eleverna och deras vårdnadshavare behöver hjälp med att förstå skolans mål och de styrdokument som gäller. Eleven kan även behöva hjälp med de ”osynliga reglerna” som gäller i skolan. Ett bra sätt för detta kan vara genom mentorer, faddrar eller kamratstödjare. Dock är det viktigt att dessa är väl förberedda för uppdraget och utvalda med stor omsorg.

Skolan är ansvarig för att på ett effektivt sätt ge eleven det stöd den behöver. Skolverket påpekar att detta kräver att elevens tidigare kunskaper tas tillvara i undervisningen samt att studiehandledning och modersmålsundervisning tillhandahålls då det behövs.

Modersmålsläraren ska ses som ”en betydelsefull samarbetspartner till ämnesläraren” då denne kan hjälpa eleven att få godkänt i olika ämnen som den läst i sitt hemland trots att eleven inte ”behärskar det svenska språket” (2008:16).

Eftersom fler instanser än skolan är inblandade i mottagandet av nyanlända personer bör man fördela ansvaret mellan dessa och ha ”ett gemensamt förhållningssätt och en

gemensam kunskapsbas för att kunna genomföra ett så bra mottagande som möjligt.” (2008:20).

4.6 Brister i utbildningen av nyanlända elever

2009 ger Skolinspektionen ut sin granskningsrapport ”*Utbildning för nyanlända elever – rätten till en god utbildning i en trygg miljö*” där man påpekar en rad brister i hur kommunerna tar hand om sina nyanlända elever.

Kvalitetsgranskningen visar att nyanlända elever möter skilda världar i olika kommuner och skolor. Hur kommuner och skolor tar emot och introducerar eleverna varierar stort och i många skolor återstår mycket arbete för att nyanlända elever ska bli en del av den sociala gemenskapen.

En brist är att många kommuner hanterar de nyanlända som en homogen grupp där förberedelseklassernas undervisning är lika för alla och inte tar någon hänsyn till elevernas olika bakgrund, förutsättningar och behov. (2009:14)

Informationen om skolan som de nyanlända eleverna får är ofta bristfällig och möjligheten för eleven själv att ta reda på informationen är oftast mycket svår då många av skolornas hemsidor endast är på svenska.

Skolverket konstaterar att:

Det saknas ofta gemensamma riktlinjer, kompetensutveckling och diskussioner i kommunerna om hur undervisningen ska organiseras och bedrivs vilket gör att enskilda rektorer och lärare bär hela ansvaret såväl för att ta emot eleverna som för att ge dem en ändamålsenlig undervisning (2009:7).

Skolinspektionen kritiserar även att det i vissa av de granskade kommunerna har tagit lång tid för de nyanlända eleverna att få en plats i en förberedelseklass. Elever i rapporten vittnar om månader som har passerat och uppgifterna har även bekräftats av skolor och

kommuner själva. Man konstaterar att i de kommuner där detta fungerar väl har man tydliga riktlinjer och mål och många av kommunens olika instanser samarbetar. Då dessa riktlinjer saknas läggs allt ansvar över på skolans rektorer och lärare vilket i slutändan bidrar till att eleverna får vitt skilda förutsättningar att nå sina mål. Man konstaterar även att det är ”vanligt att rektor inte leder arbetet kring nyanlända elever utan ansvaret för eleverna överläts till lärare och annan personal” (2009:14).

Trots att ambitionen hos de flesta är att få in de nyanlända eleverna i den sociala gemenskapen och att de ska integreras framgår det i kvalitetsgranskningen att många av de intervjuade eleverna känner sig utanför.

Eleverna uppger vid samtal och i intervjuer visserligen att de trivs och känner sig trygga i skolan. Men samtidigt är de ofta isolerade från övriga elever i skolan och kamratkontakterna inskränker sig till att gälla andra nyanlända elever. Nyanlända elever uppger sällan att de har kamrater bland svenskfödda elever (2009:15).

Skolverket konstaterar att det ofta inte finns något aktivt och medvetet arbetssätt för att få till någon integrering och gemenskap. Man konstaterar att det förekommer ”spänningar” mellan klasser med nyanlända elever och övriga klasser i skolan men att det trots detta inte görs några insatser.

4.7 Väl fungerande exempel på utbildningen av nyanlända elever

I sin övergripande granskningsrapport från 2009 konstaterar Skolinspektionen att hos de kommuner där mottagandet av nyanlända elever fungerar bra finns det tydliga riktlinjer och mål och man har byggt upp en genomtänkt organisation med ”professionella rutiner”. Personalen som arbetar med dessa elever har även mycket god kunskap om de gällande styrdokument. (2009:3).

Sveriges kommuner och landsting (SKL) ligger bakom rapporten *Nyanlända elevers utbildning – goda exempel från tio kommuner*. Där ger de bra exempel på hur nyanlända elever ska tas emot och kräver samtidigt att staten hjälper till:

Utbildningen av nyanlända elever är en fråga där kommunerna inte på egen hand kan lösa alla knutar. Staten måste ge kommunerna rätt förutsättningar för att lyckas med uppdraget att ge de nyanlända en god utbildning. (2010:5)

Man påpekar även att förutsättningarna för att ta emot nyanlända elever skiljer sig på många sätt från när man tar emot övriga elever. Antalet nyanlända elever som ska börja på olika skolor inom kommunen är aldrig klart på förhand utan beror helt och hållet på hur många asylsökande som placeras i kommunen. Det finns heller ingen möjlighet att förutsäga vilka resurser som krävs då man aldrig vet från vilka länder eleverna kommer och vilken skolbakgrund de har, vilka modersmåls lärare som kommer att krävas eller ens i vilken ålder de nya eleverna är.

Hos de kommuner som SKL anser vara fördömliga har många valt att satsa extra på modersmålsundervisningen: Som motivation till detta hänvisar de till den forskning som menar att ett starkt modersmål är gynnsamt för eleverna och deras inläring av ett andraspråk. Även studiehandledningen är väl utbyggd. SKL:s förslag till regeringen är att man satsar på att utbilda fler och bättre modersmåls lärare och att man gör en utredning av betydelsen för studiehandledningen. (2010:9).

Kommunerna försöker följa Skolverkets råd om att kartlägga elevernas tidigare kunskaper och kartläggningen ligger sedan till grund för elevens individuella handlingsplan. Upplägget går till så att man först har ett inledande samtal där elev, vårdnadshavare och kommunens samordnare deltar, som sedan följs av kartläggningen som sker löpande och att man sedan undan för undan bygger på elevens undervisning. (2010:18–19).

I rapporten talas även om vikten av att kommunerna har en genomtänkt plan för var man väljer att placera förberedelseklasserna. Som exempel anges Växjö där man tidigare hade förberedelseklasserna i ett område där de flesta invånare har utländsk bakgrund. Man insåg svårigheterna i att nyanlända elever skulle lära sig svenska i en omgivning där så gott som ingen har svenska som modersmål och valde istället att flytta förberedelseklasserna till skolor på monokulturella skolor där få eller inga elever var av utländsk bakgrund (2010:23).

5 Intervjuer

På de olika skolorna intervjuades de pedagoger som hade övergripande ansvar för de nyanlända eleverna på respektive skola. På grund av den relativt nyligen genomförda omorganisationen inom Gävle kommun valde jag att koncentrera mig på just pedagogerna eftersom skolledarna på respektive skola är nya och inte kan hållas ansvariga för det den tidigare rektorn har gjort.

5.1 Urval

De två skolorna i min undersökning valdes ut för att de går under samma Landningsenhet, Södra Landningen, vilket jag anser vara viktigt när man tittar på hur resurserna fördelas mellan de båda skolorna. Skola 1 får räknas som en monokulturell skola där man har få elever som läser svenska som andraspråk och man har sedan ett år tillbaka tagit emot nyanlända elever på skolan. Skola 2 har egentligen inte heller en lång bakgrund av att arbeta med nyanlända elever om man jämför med andra skolor i kommunen vilket de har gjort sedan tre år tillbaka men är en mångkulturell skola som har vanan att arbeta med elever som har svenska som andraspråk och att de verkligen satsar på detta medvetet.

5.2.1 Skola 1

Skola 1 valdes ut på grund av att denna skola är vad man skulle kunna kalla monokulturell. Det finns få elever på skolan med annan etnicitet än svensk och man har begränsad erfarenhet av att arbeta med elever som har ett annat modersmål än svenska. Arbetet med att ta emot nyanlända elever har pågått sedan ett år tillbaka och får därmed räknas som relativt nyetablerat. Skolan har under tiden för min undersökning tre nyanlända elever på högstadiet. Pedagogen som är ansvarig för de nyanlända eleverna är i grunden specialpedagog och har läst svenska som andraspråk som 30 poängskurs på Lärarlyftet. Skolan har 7 högstadieelever som läser svenska som andraspråk.

5.2.2 Skola 2

Skola 2 är en skola som får räknas som mångkulturell. Förvisso är övervägande del elever med svenska som modersmål men en stor del är elever från andra kulturer. Arbetet med att ta emot nyanlända elever har pågått i tre år. Skolan har under tiden för min undersökning nio nyanlända elever på högstadiet. Pedagogen som är huvudansvarig för de nyanlända eleverna har läst 60 poäng i svenska som andraspråk. Skolan har cirka 40 högstadieelever som läser svenska som andraspråk.

5.3 Metod

Studien bygger på kvalitativa intervjuer gjorda med ansvariga pedagoger på respektive skola. Kvalitativa intervjuer anses vara intervjuer där frågorna har utrymme för öppna svar (Nyberg, 2000) eller att ge ”rika” flerdimensionella beskrivningar, som praktiskt taget aldrig innehåller mätbara variabler.” (Sohlberg, 2001:88). Intervjuerna spelades in så att ingen information skulle gå förlorad. De intervjuade personerna är anonyma.

Efter att ha fått kontakt med de båda pedagogerna på telefon har jag gjort intervjuer på deras respektive arbetsplatser då de har haft tid att undvara. Intervjuerna har genomförts i avskildhet och ljudkvaliteten på bandet har varit mycket bra. Av insamlad information har det relevanta för denna studie valts ut och presenterats.

5.4 Validitet

Pedagogerna blev intervjuade och inspelade på band. Direkt avskrift av dessa intervjuer finns. Frågorna till intervjuerna delades inte ut i förskott utan ställdes direkt under intervjutillfället.

6 Resultat

Här presenteras resultatet av de genomförda intervjuerna på respektive skola. Intervjuade är de pedagoger som är ansvariga för de nyanlända eleverna på skolorna. I resultatet nedan presenteras den monokulturella skolan som skola 1 och den mångkulturella skolan som skola 2.

6.1 Skola 1

Arbetet med att ta emot nyanlända elever har pågått på skolan sedan ett år tillbaka. Under tiden för min undersökning har skolan haft tre nyanlända elever på högstadiet och skolan har ingen uppsamlingsklass. På skolans högstadiedel finns numera tre lärare som har utbildning i svenska som andraspråk men för den tid som undersökningen gäller har skolan haft två utbildade pedagoger. Dessa har valt att dela upp sig så att den ena pedagogen tar hand om övriga elever som har svenska som andraspråkseleverna medan den andra har hand om de nyanlända eleverna. Ingen utav dem har dock någon heltidstjänst inom ämnet svenska som andraspråk men för närvarande täcker det behovet som finns, även om det hade varit önskvärt med en renodlad svenska som andraspråkstjänst.

Som det är nu på skolan så får elever med svenska som andraspråk vara med på de vanliga svenska lektionerna men får ändå ett särskilt betyg i ämnet svenska som andraspråk. De har även en extra lektion svenska som andraspråk varje vecka. Två av de nyanlända

eleverna har både enskilda svenska som andraspråkslektioner och lektioner tillsammans med de i klassen som behöver specialundervisning i ämnet. Den tredje har alla sina svenska som andraspråkstimmar enskilt. Den pedagog som är ansvarig för de nyanlända eleverna har specialpedagogik som sitt huvudsakliga ämne samt 30 högskolepoäng i svenska som andraspråk. Pedagogen själv anser sig ha haft väldigt stor nytta av sin specialpedagogiska utbildning i arbetet med de nyanlända eleverna.

Under skolans tidigare ledning har rektor inte haft någon del i arbetet kring de nyanlända eleverna utan ansvaret har helt lämnats över på övrig personal, vilket betyder den pedagog som är ansvarig för de nyanlända eleverna, som själv har fått organisera och försöka få ihop det hela. Pedagogen påpekar att arbetet med de nyanlända eleverna är mer resurskrävande.

De behöver ju liksom omvårdnad, de behöver ju... De kommer hit jätteofta hit alla tre 'Kan du hjälpa mig med det här' man träffar dem så ofta.

Eftersom pedagogen även har hand om en stor del av de elever på skolan som behöver extra hjälp och går i "spec.grupper" så är det inte helt lätt att få ihop ett fungerande schema. Det framkommer att det aldrig har förekommit att man har suttit ner och gjort en terminsplanering för hur arbetet ska gå till utan man har tittat över vilka ska läsa svenska som andraspråk? Hur många? Hur många nyanlända har vi? Och därefter har arbetsbördan fördelats mellan de två pedagogerna genom att en tagit hand om de nyanlända eleverna och den andra de som läser svenska som andraspråk.

Vid tidpunkten för denna undersökning fanns det ingen handlingsplan på skolan för hur arbetet kring de nyanlända eleverna skulle gå till men en sådan skulle utformas under de närmaste dagarna i samarbete med den nye rektorn. Pedagogen har heller aldrig sett några riktlinjer från kommunens sida om hur detta arbete bör gå till.

I och med att skolan inte har några klara riktlinjer för hur de nyanlända eleverna ska tas om hand är det svårt för övrig personal att veta hur de ska göra för att hjälpa eleverna. Det

finns väldigt liten kunskap att handskas med elever av utländskt ursprung och det har heller aldrig varit föremål för någon studiedag eller fortbildning i övrigt på skolan.

Vi ju sagt också att det krävs att vi ska ha fortbildning, vi måste ha studiedagar för det har vi aldrig haft, ALDRIG, i svenska som andraspråk. För DET borde verkligen alla ha.

På frågan om övrig personal tillämpar styrdokumentet så att de är till gagn för de nyanlända eleverna svarar pedagogen att hon inte tror det eftersom alla är omedvetna om problemet och menar att det är svårt när personalen inte ens har begreppen klara för sig: vad är modersmål, vad är studiestöd, vad är svenska som andraspråk och så vidare.

Några tester av elevernas tidigare kunskaper görs inte utan man tittar på kartläggning som görs på Landningen.

Sedan blir det ju också det blir för det är så mycket att ta tag i så man vet inte...
Man börjar ju på basic, basic, basic i alla fall och sedan så ser man att 'oj det här var lite för lätt' då snabbar man upp.

Eleverna får hjälp i sina nya klasser från Landningens så kallade mellanstöd. För tiden då undersökningen gjordes hade varje elev mellanstöd på två lektioner i veckan men neddragningar var på gång från Landningens sida för att kunna täcka behovet för alla nytillkomna. Mellanstödspedagogen som hör till skolan fanns på plats två dagar i veckan men skulle då finnas till hands för även mellanstadieeleverna.

De nyanlända eleverna på skolan har modersmålsundervisning en gång i veckan och studiestöd på sitt modersmål en gång i veckan.

... tidigare har det inte varit något problem med att få studiehandledning eller studiestöd på sitt modersmål men från och med i år är det en massa nya krav på

att det är modersmåsläraren som måste bedöma om eleven behöver ha studiestöd på sitt modersmål /.../det var något nytt nu från och med i år sade den nya rektorn /.../ och då måste det finnas en kartläggning från modersmåsläraren, det ska finnas ett åtgärdsprogram från svenskläraren eller klassföreståndaren där det står uttryckligen att den här eleven behöver studiestöd på modersmålet. Det räknas från och med nu som ett särskilt stöd. Som specialundervisning ungefär.

Det finns inget samarbete mellan modersmåslärare och ämneslärare på skolan. Men man har haft samarbete med en av de nyanländas tidigare modersmåslärare som dock har slutat nu.

Hon var nitisk och ville! Hon ringde varje fredag och frågade vad hon kunde hjälpa eleven med”. Modersmåsläraren hade även kontakt med NO-läraren för att bättre kunna hjälpa eleven med de svåra bitarna. Pedagogén säger att det fanns klara fördelar med det samarbetet men att mycket av det hängde just på att modersmåsläraren tog kontakt ”det är ju inte bara VI som ska hålla kontakt. Det är ju nästan lättare för dem kan jag tycka för så himla många har de nog inte...

Men även om modersmåslärarna och skolan inte har kontakt så fungerar det ganska bra tycker pedagogén eftersom det sker ett visst informationsbyte genom skolan, mellanstödet och modersmåslärarna. Mellanstödet får fungera som en mellanhand och förmedla till modersmåsläraren när det är dags för prov för eleven och att de behöver lite extra hjälp i det ämnet.

Nyligen har skolan fått en enkät att fylla i från kommunen där man gör en utvärdering av Landningen och dess arbete men den var skickad till den lärare som nyss genomfört sin utbildning och inte till pedagogén som har hand om de nyanlända eleverna så den undersökningen har pedagogén inte deltagit i. Något helhetsperspektiv inom kommunen där olika instanser samarbetar med varandra för att ta hand om de nyanlända elevernas behov och förutsättningar känner pedagogén inte heller till utan anger Landningen som ”spindeln i nätet”. Ingen av eleverna på skolan har heller något behov av något särskilt stöd

vare sig psykiskt eller fysiskt.

Det finns inget arbete med att integrera de nyanlända eleverna med övriga elever.

Det finns ingen plan. Utan det är ju bara som det är: in med dem i klassrummen så fort det bara går.

Samtidigt menar pedagogen att det är först och främst klassföreståndaren som får ta ansvaret för att eleven kommer in i klassen.

För varje ny elev som kommer till en klass har man ju som klassföreståndare någon slags ansvar för att den personen ska komma in, det kan man ju inte lägga på någon annan. Då får man väl ha något faddersystem av något slag då, att kommer det någon ny till klassen så kör vi ett rullande fadderschema, att man tar hand om den som är ny och då kanske man får ta en vecka var eller två veckor var så att man äter med den personen, hjälper den att hitta och inte lämnar den.

6.2 Skola 2

Skolan är inne på sitt tredje år med att ta emot nyanlända elever. Vid tidpunkten för min undersökning har skolan nio nyanlända elever på högstadiet. Pedagogen som jag intervjuar är har det övergripande ansvaret för de nyanlända eleverna som kommer till skolan och gör bland annat saker som att göra upp utslussningsplaner med personalen från Landningen och klassplacera eleverna. Pedagogen är även den som har eleverna i svenska som andraspråk men på skolan arbetar man så att så fort eleverna är placerade i klass är de mentors ansvar.

Skolan har inga introduktionsklasser där de först samlas upp utan efter det att kartläggningen har skett på Landningen vilken skolan använder som grund för klassplaceringen och så snart den är gjord påbörjas utslussningen som innebär att de får stöd både på Landningens filial på plats och ute i klassrummen. På skolans högstadium

finns det två lärare i svenska som andraspråk men ingen utav dem arbetar renodlat med ämnet men man räknar på att det finns 1 ½ tjänst på deras sammanlagda tid. För närvarande finns 40 elever som läser svenska som andraspråk och till hösten kommer mer resurser att behövas då skolan får 26 nya elever som ska ha undervisning i ämnet. Pedagogen som är huvudansvarig för de nyanlända eleverna har 60 högskolepoäng inom ämnet svenska som andraspråk.

På skolan är rektor med och leder arbetet kring de nyanlända eleverna. Även före omorganisationen var dåvarande rektor engagerad i detta. Pedagogen anser att det finns tydliga riktlinjer från kommunens sida hur man ska arbeta och samtidigt har skolan själv tagit fram en plan hur de vill arbeta som bygger mycket på samarbetet med Landningen.

Första året så blev det väldigt skavsår, en skarv, mellan Landningen och Skola 2 på hur ansvaret såg ut och vem som hade hand om elever eller inte och så vidare. Det tog ett tag innan vi hittade formerna men nu har vi ett koncept som vi tycker funkar bra.

Även om skolan har utarbetat en plan för hur de vill att man ska arbeta tror inte pedagogen att dessa är klara för all personal på skolan.

Det är inget hemligt dokument men att säga att alla har koll på det, det tror jag inte. Men däremot så... alla är ju helt medvetna om de här eleverna och det är aldrig någonting gnissel när det gäller klassplacerade, någon som ifrågasätter en klassplacerade utan det känns som en väldigt positiv syn ibland ämneslärarna, det är ju de som blir mentorer då. Så jag kan inte säga att de har koll på hela, exakt hur vår plan ser ut, men de är ju med i det och de medverkar absolut.

Pedagogen tror även att styrdokumentet tillämpas på ett sätt som är till gagn för eleverna även om det finns utvecklingsområden.

Jag tycker att vi har kommit så pass långt att det funkar med logistiken och organisatoriskt och att vi har en plan och så vidare och att få ut eleverna i klass men sedan är ju vår utmaning kanske då att hur ska vi arbeta med de här eleverna

i ämnena? För hur det än är så kommer de ju med ett ganska torftigt språk och en del har dålig skolbakgrund eller ingen skolbakgrund alls, och då är de ute i ett ämne i årskurs 8. Och vad ska de lärarna göra då? Vilket ansvar har man då att se till att den eleven får arbete utifrån SINA förutsättningar? Så där är vi ju: att vi behöver hitta de formerna. Och det är precis där vi är kan man säga: hitta bra undervisning!

Pedagogen hade önskat att alla lärare på skolan hade någon form av svenska som andraspråkskompetens.

Egentligen behöver ju alla lärare ha det, bara för de här eleverna finns i alla klassrum/... /det här måste påverka vår undervisning! Och jag är inte säker på att det gör det helt och hållet ännu utan man kör på lite grann./.../ Nu generaliserar jag lite men man kör på lite och så upptäcker man att så upptäcker man att ja visst ja vi hade ju Muhammed här också. Hur ska vi göra med honom? Istället för att tänka in honom ifrån början. Så det är väl där vi är, att försöka hitta ett sätt som... vi vill ju inte att det här ska bli ett problem utan det här ska ju vara en del av vår verksamhet. Det är inget problem i sig så det gäller ju att inte göra det till ett problem heller.

Ingen egen kartläggning görs på skolan utan till en början utgår man helt ifrån den kartläggning som görs på Landningen. Landningen har en ”filial” på skolan som är bemannad nästan fyra dagar i veckan. Landningen har funnits med på skolan under hela tiden de har tagit emot nyanlända elever men olika mycket tid, det har varierat från 15 timmar men nu finns som sagt en pedagog från Landningen fysiskt på skolan fyra dagar i veckan.

Det är otroligt skönt att ha någon på plats för då kan man hela tiden bolla och diskutera och vi träffas ju varje vecka och tittar igenom hur utslussningarna går och hur resurserna ligger så det funkar jättebra.

Hur mycket tid Landningen finns på plats styrs av hur många nyanlända elever som finns på skolan för tillfället.

De flesta elever har både modersmålsundervisning och studiehandledning på sitt modersmål men det har varit svårigheter att hitta modersmållärare till en del elever på skolan. Skolans strävan är att alla ska ha studiehandledning men pedagogen anser att det finns en brist på modersmållärare inom kommunen.

Sedan är det ju också att få kvalitet på det, det är det som är svårt. Man kanske kan hitta personer men det kanske inte alltid är rätt. En del är ju välutbildade och en del har ju lärarexamen också och har läst i Sverige också och då är det ju inga problem. Men så finns det ju andra där man känner att det kanske inte riktigt... ja, har samma syn på uppdraget.

De elever som har modersmålsundervisning och studiehandledning läser detta en gång i veckan per ämne precis som på skola 1. För att bedöma behovet av studiehandledning görs bland annat en kartläggning både i svenska och i modersmålet och sedan tas beslutet centralt på kommunen.

Det finns inget organiserat samarbete mellan skolan och modersmållärarna. Däremot har Landningen förutom en svenska som andraspråkslärare även en somalisktalande och en arabisktalande lärare på plats som pedagogen träffar en gång i veckan. Det är främst utifrån deras Landningsuppdrag där man talar om elever och hur utslussningarna går men det talas även om modersmål och studiehandledning. Med övriga modersmållärare finns inget uttalat samarbete.

Tanken är ju att de ska söka upp ämneslärarna och det görs ibland och ibland inte. Det är ju också ett sådant där utvecklingsområde verkligen för de ska ju stötta i ämnena. Men nu tror jag det är mycket eleverna som tar med sig det de vill ha hjälp med men egentligen så tycker jag ju att det ska vara vuxna som samarbetar.

Pedagogen påtalar även svårigheten för modersmålläraren och ämnesläraren att mötas.

Men det är ju svårt också om det kommer en modersmåslärare eller studiehandledare sent på eftermiddagen, det är inte säkert att det är så många andra lärare här eller att just den läraren är här. Så det är inte så lätt att få till det för modersmåslärarna de får ju ha väldigt många skolor att serva så det är inte helt lätt ordna.

Skolan har försökt att hitta något fungerande system för hur detta ska kunna förbättras men har ännu inte hittat något.

Pedagogen upplever att man från kommunens sida följer upp och utvärderar verksamheten. Nyligen har en enkät besvarats och sedan ska en uppföljning göras på denna. Dock känner pedagogen inte till om kommunen har något helhetsperspektiv där olika instanser samarbetar kring de nyanlända eleverna. På skolan har det från och till funnits elever som har mått väldigt dåligt och det har lyfts fram till Elevhälsan att det måste finnas en beredskap för detta.

För vart vänder vi oss när det inte är ett pedagogiskt problem utan kanske ett medicinskt problem eller... För ibland kan det ju vara väldigt akut för vi har haft elever som har brutit ihop här och vad gör vi då? Vi är inte alls kvalificerade att ta hand om dem. Vi skulle ju behöva ha ett akutnummer dit vi ringer dit vi ringer och säger ”nu har det hänt någonting”.

Pedagogen efterlyser en klar plan för hur liknande situationer ska hanteras och skolan själv har försökt få kontakt med ett flyktingtraumacenter men de har inte haft tid att komma till skolan.

Skolan har inget faddersystem och pedagogen anser att skolan har en bit kvar vad gäller arbetet med att integrera de nyanlända eleverna med övriga elever och kan se en tendens till grupperingar på skolan dit de nyanlända eleverna ”rekryteras”.

Det är också en sådan här utmaning som vi har. För det blir väldigt lätt så att de här eleverna hamnar lätt utanför. Det pratar vi om men vi har inte någon plan för det. Men vi pratar om det och vi försöker att hitta sätt. Vi har till exempel pratat om en ganska så enkel sak som att man har färdiga placeringar i klassrummet till exempel. Det är väldigt lätt att de här eleverna hamnar i ett hörn för sig, och de kanske inte har mer gemensamt än att de just är nya. Det är inte rätt att klumpa ihop alla från Somalia eller Irak. Men jag kan nog tycka att vi har en bit kvar där /.../vi har en bit kvar tills vi kan säga att vi jobbar med integrering så. Vi jobbar med inkludering men det är inte riktigt samma sak.

6.3 Analys av resultat

Kommunen har inga egna riktlinjer för hur uppdraget med att utbilda de nyanlända eleverna ska gå till utan förlitar sig på de allmänna råden som Skolverket kom med 2008. Skolinspektionen (2009) påtalade bland annat bristen på information till elever och vårdnadshavare när det gäller skolan och dess regler. Genom att titta på de båda skolornas hemsidor är det lätt att konstatera att så även är fallet när det gäller dessa. All information ges på svenska, trots att skola 2 medvetet har valt att arbeta med elever som kommer från andra kulturer och länder. Kommunen bör följa de allmänna råden från Skolverket och bredda informationen på hemsidorna. Jag tror även att kommunen har mycket att vinna på att själva göra klara mål och riktlinjer för hur man vill att utbildningen av nyanlända ska gå till. Detta skulle underlätta för de skolor som inte är vana vid att handskas med dessa frågor. Dagens samhälle utvecklas ständigt och detta bör även gälla skolvärlden. De skolor som idag har liten del elever med annat modersmål än svenska bör förbereda sig på att detta kommer att ändras då Sverige hela tiden går mot ett allt mer mångkulturellt samhälle. De behöver då även få tillgång till de verktyg som finns att arbeta med och detta sker enklast genom klara mål och riktlinjer från kommunens sida.

I SKL:s rapport (2010) om kommuner där hanteringen av nyanlända fungerar bra berättas det om ett helhetsperspektiv för varje elev där olika instanser inom kommunen samarbetar för elevernas välbefinnande. Detta finns inte i Gävle kommun, åtminstone inte som någon

av de ansvariga pedagogerna känner till. På skola 1 har man hittills inte ställts inför några problem vad gäller de nyanländas fysiska och psykiska hälsa men på skola 2 har det flera gånger förekommit att elever har brutit ihop under skoltid och skulle behöva ha tillgång till professionell hjälp. Att det då inte finns någonstans för skolan att vända sig anser jag vara ytterst anmärkningsvärt. Skolans pedagoger är inte utbildade till att hantera liknande situationer och för allas bästa bör eleverna i fråga få så mycket stöd och hjälp som möjligt vid en sådan situation och läget kan ofta vara akut.

Ingen av skolorna arbetar med faddersystem eller liknade för att de nyanlända eleverna ska integreras med övriga elever trots att det är något som rekommenderas i Skolverkets allmänna råd (2008). Detta är något som båda skolor bör förbättra och ett problem som åtminstone skola 2 är medveten om. Skolverket har konstaterat att många av de nyanlända eleverna känner sig utanför och att de har få vänner som är svenskfödda och att ett faddersystem kan bidra till att minska klyftorna mellan eleverna. På skola 2 har man redan uppmärksammat vissa grupperingar mellan eleverna och att de nyanlända antingen lämnas åt varandras sällskap eller att de suggs upp i dessa formationer. Detta är något som skolan snarast bör arbeta med för att undvika större konflikter i framtiden och få bort ”vi och dem” attityden mellan svenskfödda barn och barn från andra länder. På skola 1 där det finns så få elever med annat modersmål än svenska finns stora möjligheter för de nyanlända eleverna att få svenskfödda vänner men det gäller att skolan aktivt arbetar med dessa frågor vilket självklart även gäller för skola 2. Det gäller att komma ihåg att forskning från bland andra Krashen har visat att den informella inläringen är den mest viktiga för utvecklingen av ett andra språk, den som sker informellt då man lär sig av omgivningen och som inte går att läsa sig till.

Modersmålsundervisning och studiehandledning är något som sker aktivt på båda skolorna i den mån det finns lärare att tillgå. Båda skolorna är medvetna om vikten av ett bra modersmål för att kunna lära sig svenska så bra som möjligt. Ingen av skolorna har något aktivt samarbete med modersmålslärarna. Pedagogerna på skola 2 träffar dock modersmålslärarna i arabiska och somaliska en gång i veckan på de möten som sker med

Landningen. Båda skolorna anser att det är lite upp till modersmålsläraren och/eller studiehandledaren att ta kontakt med ämnesläraren men samtidigt anser båda skolorna att det skulle vara bra om ett samarbete skulle kunna ske. För att studiehandledningen ska fungera optimalt och fylla den funktion den är tänkt som bör skolorna eller kommunen ta fram riktlinjer för hur ett samarbete ska ske mellan ämneslärare och studiehandledare. Som det fungerar idag verkar skolorna tycka att det är studiehandledarens uppgift att leta rätt på ansvarig ämneslärare men då bör man även ha ta i beaktning att många av studiehandledarna har många olika elever på många olika skolor i kommunen vilket gör att arbetsbördan blir väldigt stor för dessa om de även ska behöva leta rätt på alla dessa elevers olika ämneslärare på de olika skolorna.

Tidigare rektorn på skola 1 har inte varit delaktig i besluten kring de nyanlända utan dessa har helt lämnats över till personalen. På skolan 2 har rektorn däremot varit delaktig under alla tre år som de har tagit emot nyanlända elever vilket har lett till att skolan har tagit fram riktlinjer för hur de vill arbeta kring dessa elever. Detta har antagligen bidragit till att skola 2 har en tryggare grund att luta sig mot än skola 1 även om bägge skolor har engagerade pedagoger som ansvarar för de nyanlända eleverna och som arbetar för att elevernas ska få så bra förutsättningar som möjligt utifrån de resurser som finns. Skola 2 har dessutom kontinuerliga möten en gång i veckan mellan ansvarig pedagog och personalen från Landningen då man diskuterar utslussning och klassplaceringen för eleverna. Pedagoger har även möjlighet att få stöttning och råd i frågor som rör eleverna och deras utbildning. Detta samarbete finns inte alls i samma utsträckning på skola 1 där pedagogen är mer utlämnad till att lösa liknade problem själv.

På skola 2 finns det nio nyanlända elever och Landningspersonalen finns på plats nästan fyra heldagar i veckan. På skola 1 finns det tre nyanlända elever och där är en pedagog från Landningen två gånger i veckan, dock är tiden även uppdelad på mellanstadiet. I princip har de tre eleverna på skola 1 stöd på två lektioner i veckan per person. Enligt dessa uppgifter känns det som att resurserna från Landningen är aningen snedfördelade. Eleverna på skola 1 får långt mindre hjälp från Landningen än eleverna på skola 2. Dock har

eleverna på skola 1 en stor trygghet i pedagogen som ansvarar för dem på skolan. Det kan de alltid vända sig för att få hjälp i den mån det finns tid till det då pedagogen även har andra lektioner och elever som denne ansvarar för.

Båda skolor efterlyser mer fortbildning för övrig personal och detta är även en brist som Skolinspektionen (2007) påpekar. De menar att både lärare och skolledare bör genomgå en kompetensutveckling i hur nyanlända elever ska utbildas. Eftersom de nyanlända eleverna ska placeras i vanlig klass så snart som möjligt är det väldigt viktigt att även ämnesläraren vet hur man bäst ska göra för att hjälpa eleven att ta till sig alla fakta och information. Det räcker inte med att eleven får studiehjälpen en gång i veckan eller mellanöst två gånger i veckan utan måste ske på en daglig basis om eleverna ska ha möjlighet att nå målen.

7 Diskussion

Här kommer jag att diskutera den metod jag har valt för min undersökning, de resultat jag har fått fram på den båda skolorna som varit mål för min undersökning samt redovisa en slutdiskussion där jag kommer att redovisa mina åsikter i vad jag kommit fram till i min undersökning.

7.1 Metoddiskussion

Jag tycker att intervjuformen är ett bra sätt att få svar på de frågor man vill ha. Svårigheten är att ställa rätt frågor för att få fram ett resultat på den frågeställning man har. Jag kan i efterhand tycka att några av frågorna i mitt formulär hade kunnat plockas bort och istället ersatts utav några andra men på det stora hela har det fungerat bra.

Om det hade fungerat hade jag även gärna intervjuat rektorerna på de båda skolorna men i och med den stora omorganisationen inom Gävle kommun kände jag att detta inte var

genomförbart eftersom de tidigare rektorerna på de båda skolorna har förflyttats till andra skolenheter eller lämnat sin tjänst inom kommunen och de nya inte har haft tillräckligt med tid att komma in i sina nya arbeten. Jag tror dock inte att jag hade fått fram ett annat resultat om detta hade varit genomförbart så jag är nöjd med de intervjuer som blev.

7.2 Resultatdiskussion

Frågan om samma förutsättningar ges till de nyanlända elever när de hamnar i en monokulturell skola som när de hamnar på en mångkulturell är inte helt lätt att besvara. Det finns många fler faktorer att väga in än de jag har valt att fokusera på. Jag kan inte se i min undersökning att de nyanlända eleverna får en sämre utbildning på den monokulturella skolan även om det för tillfället saknas klara riktlinjer för hur skolan ska arbeta med dessa elever. Den stora anledningen till att jag inte anser detta beror övervägande på det stora engagemang som den ansvarige pedagogen på skolan har för eleverna. Pedagogerna pusslar och trixar för att allt ska bli så bra som möjligt och för att eleverna ska klara målen. Att pedagogen sedan även har specialpedagogik som sitt huvudämne är heller ingen nackdel. Men det blir en ohållbar situation på skola 1 om andelen nyanlända elever ökar och om pedagogen inte får stöttning i sitt arbete från rektor.

Som jag ser det får elever och personal på skola 2 mer stöttning och resurser från Landningen än skola 1. En jämnare omfördelning av resurserna bör göras. Det verkar som om skola 2 har ett ganska stort försprång i sitt tänkande kring de nyanlända. De har ett mål och en genomtänkt plan som skola 1 saknar. De har kommit längre i sitt arbete tack vare en engagerad skolledare men även tack vare sitt täta samarbete med Landningen där man varje vecka har möjligheter att lyfta fram problem och framgångar gemensamt. Detta måste anses som en klar fördel jämfört med den situation som pedagogen på skola 1 arbetar i, där pedagogen under första året har arbetat utan inblandning eller intresse från

skolledare och fått uppfinna sitt eget hjul.

Skola 2 har en mycket större erfarenhet av elever som har svenska som andraspråk och är därmed mer vana att anpassa sin undervisning efter detta vilket inte är fallet på skola 1. Men eftersom båda skolorna efterlyser fortbildning inom området för skolans personal så tror jag trots allt att skillnader i slutändan inte blir allt för stora. I mångt och mycket arbetar nog personalen på som vanligt och ”glömmer bort” att anpassa lektionerna vare sig efter elever med annat modersmål än svenska eller elever med funktionshinder såsom dyslexi eller koncentrationssvårigheter. Dagens skola måste helt enkelt bli bättre på att se varje elev och deras förutsättningar.

Både skola 1 och skola 2 bör snarast göra en satsning på att på något sätt integrera de nyanlända eleverna med övriga elever. Skolverket föreslår faddersystem eller liknande. Ett sätt kan vara att låta skolans kamratstödjare hjälpa till med detta. Vad som är viktigt är att aktivt arbeta med skolans värdegrund både bland lärare och bland elever. Jag delar min slutsats med Skolinspektionens när de konstaterar att:

Skolorna måste se över sin organisation så att den gynnar integreringen av *alla* elever. Rektorer och lärare behöver vidta åtgärder så att nyanlända elever införlivas i den sociala gemenskapen /.../Därför måste skolorna införliva samtliga elever och vuxna i skolan i värdegrundsarbete (2009:28).

7.3 Slutdiskussion

Att komma som nyanländ elev under högstadietiden måste vara mycket svårt. Under dessa tre år finns det mängder av oskrivna regler bland jämnåriga som man bör känna till för att inte hamna utanför. Den gamla nyfikenheten från barndomen har bytts ut mot en ängslan att vara avvikande och en oro för att göra bort sig vilket än mer bidrar till att man inte tar kontakt med varandra.

Väldigt små saker kan vara tillräckliga för att inte få tillträde till gemenskapen och hur ska de nyanlända eleverna få kunskap och kännedom om dessa när de oftast är utlämnade till varandras sällskap? Det är ytterst viktigt att vi i dagens samhälle ser till att inkludera och integrera våra nya medborgare så att känner sig som en del av vårt samhälle. Vi kan aldrig förvänta oss att detta ska ske av sig själv utan vi måste aktivt arbeta med dessa frågor och kanske kan ett faddersystem vara till hjälp för att få med de nyanlända i gemenskapen. Man måste ta i beaktande att även de nyanlända eleverna på högstadiet är tonåringar som inte gärna gör bort sig inför omgivningen. Att ha mycket begränsade kunskaper i det svenska språket kan vara en bidragande orsak till att man drar sig undan och att vi som vuxna upplever att eleven och inte vill vara med.

Helt klart är att båda skolorna skulle vinna på att aktivt arbeta med att försöka integrera de nyanlända eleverna med övriga. Det räcker inte att försöka få dem att sitta med vid matbordet eller att tro att eleverna själva ska lösa frågan. Det står klart att många av de nyanlända eleverna känner sig ensamma och detta måste man göra något åt. Invandrare och nyanlända är ingen homogen grupp som automatiskt blir vänner med varandra. Om vi vill ha ett mångkulturellt och fungerande samhälle måste vi arbeta väldigt mycket med integrationsfrågorna. Vi kan inte förvänta oss att de nyanlända eleverna ska känna sig som en del av det svenska samhället bara genom att vi låter dem gå i vår svenska skola. Både skolans elever och personal behöver ett mer omfattande värdegrundsarbete.

Min frågeställning *Ges samma förutsättningar för nyanlända elever när de hamnar i en monokulturell skola som när de hamnar på en mångkulturell?* är inte helt lätt att besvara i och med denna undersökning. Klart är att det finns stora skillnader i hur resurserna fördelas mellan de båda skolorna ifråga om stödet från Landningen vilket i mångt och mycket kan bidra till att de ansvariga pedagogerna har skilda förutsättningar för vilken stöttning de har i sina arbeten med de nyanlända eleverna. Skillnaderna i skolornas tidigare ledning är markant men där tror jag att skola 1 kommer att få en betydande förbättring i och med den nya ledningen men detta är ju bara ett antagande och inte helt säkert.

Min slutsats blir dock att det ges samma förutsättningar i de båda skolorna även om de

kommer fram till slutmålet på olika vis. Med förstärkning av integrationsarbetet, värdegrundsfrågorna och fortbildning av skolans personal tror jag att skolorna kan bli mycket bättre i sitt mottagande av nyanlända elever. Och med klara riktlinjer från kommunens sida där man har tagit ställning för det faktum att dessa elever är en stärkande resurs i vårt samhälle kan skolorna känna sig ännu tryggare i sina arbeten att ge de nyanlända eleverna en bra utbildning.

Referenser

Rapporter och styrdokument

Allmänna råd för utbildningen av nyanlända elever, Skolverket 2008.

www.skolverket.se

FN's barnkonvention

<http://www.unicef.se/barnkonventionen>

Förslag till mål och riktlinjer för nyanlända elever – Redovisning av ett regeringsuppdrag, Skolverket 2007, Rapport 2007-06-13, Dnr 2006:2145

www.skolverket.se

Grundskoleförordningen

<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19941194.htm>

Kursplan Svenska som andraspråk

www.skolverket.se

Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, Lpo94

www.skolverket.se

Sveriges Kommuner och Landsting. 2010. Nyanlända elevers utbildning – goda exempel från tio kommuner.

http://www.sprakforsvaret.se/sf/fileadmin/PDF/Nyanlanda_elever_0610.pdf

Waldenbäck, Peter & Müller, Lena. Kvalitetsredovisning 2008/2009 Andersbergsskolan

<http://www.gavle.se/PageFiles/1916/Andersbergsskolan%20KvalRedov%200809.pdf>

Övergripande granskningsrapport 2009:3, Utbildning för nyanlända elever – rätten till en

god utbildning i en trygg miljö.

www.skolinspektionen.se

Litteratur

Abrahamsson, Niclas, 2009. *Andraspråksinläring*. Lund: Studentlitteratur

Axelsson, Monica 2004. Skolframgång och tvåspråkig utbildning. I: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.) (2004). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle* . Lund: Studentlitteratur

Cerú, Eva (red.) (1993). *Svenska som andraspråk: lärarbok. 2, Mera om språket och inläringen* . Stockholm: Natur och kultur

Hyltenstam, Kenneth 1993. Om kunskapsfältet svenska som andraspråk. I: Cerú, Eva (red.) (1993). *Svenska som andraspråk: lärarbok. 2, Mera om språket och inläringen* . Stockholm: Natur och kultur

Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.) (2004). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle* . Lund: Studentlitteratur

Lightbown, Patsy M. & Spada, Nina (1999). *How languages are learned* . 2., rev. ed. Oxford: Oxford Univ. Press

Nyberg, R. (2000). *Skriv vetenskapliga uppsatser och avhandlingar - Med stöd av IT och Internet*. Lund: Studentlitteratur.

Sohlberg, Peter & Sohlberg, Britt-Marie (2002). *Kunskapens former: vetenskapsteori och forskningsmetod* . 1:3. uppl. Stockholm: Liber

Strömquist, Siv (2003). *Uppsatshandboken: råd och regler för utformningen av examensarbeten och vetenskapliga uppsatser* . 3. uppl. Uppsala: Hallgren & Fallgren

Viberg, Åke 1993. Andraspråksinläring i olika åldrar. I: Cerú, Eva (red.) (1993). *Svenska som andraspråk: lärarbok. 2, Mera om språket och inläringen* . Stockholm: Natur och kultur

Digitala källor

GEFLE DAGBLAD=

<http://gd.se/nyheter/gavle/1.1565946-har-landar-varldens-barn> 2011-04-05

<http://gd.se/nyheter/gavle/1.2427930-landningen-utvarderas> 2011-04-05

SKOLVERKET=

www.skolverket.se 2011-04-05

<http://modersmal.skolverket.se/samiska/index.php/om-tema-modersmal> 2011-05-03

LÄNSSTYRELSEN=

http://www.lst.se/lst/sv/amnen/Integration/etablering_av_nyanlanda_flyktingar_och_invan-drare/introduktion_for_nyanlanda/ 2011-04-05

REGERINGSKANSLIET=

<http://regeringen.se/sb/d/108/a/135998> 2011-04-05

GRUNDSKOLEFÖRORDNINGEN=

<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19941194.htm> 2011-04-05

SÖDRA LANDNINGEN=

<http://www.skola.gavle.se/andersberg/a-berg/kometen2.htm> 2011-04-26

SÖDERTÄLJE KOMMUN=

http://www.sodertalje.se/mainupload/dokument/Kommun%20o%20demokrati/Politik%20och%20p%C3%A5verkan/N%C3%A4mnder/Jarna_KDN/Sammantr%C3%A4deshandlingar/2011/2011-03-02/F%C3%B6rberedelseklasser.pdf

2011-04-26

SPRÅKFÖRSVARET.SE

http://www.sprakforsvaret.se/sf/fileadmin/PDF/Nyanlanda_elever_0610.pdf

2011-04-27

SPRÅKNÄMNDEN.SE=

http://www.spraknamnden.se/sprakvard/innehallsforteckning/4_02/lindberg_4_02.htm

2011-05-10

Muntlig källa

Namei, Shidrokh, 2010: föreläsning kursstart Svenska som andraspråk 2010-08-01

Intervjufrågor

1. Hur många år har ni tagit emot nyanlända elever?
2. Hur många nyanlända elever har ni för tillfället på skolan?
3. Har ni sk. introduktionsklasser där eleverna samlas upp?
4. Hur bedömer ni elevernas tidigare kunskaper?
5. Gör ni en kartläggning av elevernas tidigare kunskaper?
6. Vad tittar ni på då ni gör er kartläggning av elevernas tidigare kunskaper?
7. Vilken hjälp får eleverna från Landningen?
8. Får eleverna studiehandledning på sitt modersmål eller får de studiehandledning samt modersmålsundervisning?
9. Hur ofta?
10. Är det tillräckligt ofta anser du?
11. Vem bedömer hur ofta behovet finns för modersmålsundervisning?
12. Vem bedömer hur ofta behovet finns av studiehandledning för eleverna?
13. Finns det tillräckligt med modersmåls lärare för era elevers behov?
14. Finns det tillräckligt med lärare inom svenska som andraspråk för era elevers behov?
15. Har du läst svenska som andraspråk?
16. Har ni någon form av samarbete mellan svenska 2 lärare, modersmåls lärare och studiehandledare?
17. Är rektor på skolan med och leder arbetet kring de nyanlända eleverna eller hur går det till på er skola?
18. Finns det tydliga riktlinjer för hur eleverna ska tas emot från kommunens sida?
19. Finns det tydliga riktlinjer för hur eleverna ska tas emot från skolans sida?
20. Är dessa klara för all personal på skolan?
21. Anser du att övrig personal tillämpar styrdokumentet på ett sätt som är till gagn för eleverna?
22. Känner du att man från kommunens sida följer upp och utvärderar er verksamhet kring nyanlända elever?
23. Vet du om det finns något helhetsperspektiv för varje elev? (Om olika instanser inom

kommunen arbetar tillsammans och om detta är utformat efter elevens behov och förutsättningar?)

24. Utreder ni på skolan även om eleven har behov av annat stöd t. ex. fysiskt eller psykologiskt?

25. Hur arbetat ni för att eleverna ska integreras med övriga elever?

26. Har ni faddersystem?